

IŠSILAISVINIMAS iš apribojimų meno, kultūros ir politikos srityse Europoje ir Afrikoje

Greta Ambrazaitė

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

NACIONALINIS
KAUNO
DRAMOS
TEATRAS

RÉCRÉÂTRALES
Résistances Panafricaines d'écriture, de création et de recherche théâtrales

IŠSILAISVINIMAS iš apribojimų meno, kultūros ir politikos srityse Europoje ir Afrikoje

Greta Ambrazaitė

Turinys

Sala, kur susitinka nerimo žmonės	3
Mes, ryjantys savo uodegą	6
Sielų persikūnijimo kontoros darbuotojo monologas, užrašytas grafitiniu pieštuku kosmose koronaviruso pandemijos metais	9
Suartėjimas per izoliaciją	11
Tris kartus kovas: 2020 – 2021 – 2022	14

Sala, kur susitinka nerimo žmonės

Novelė

Niekuo ypatinga nepasižyminti ši sala – bet tai, kas driekiasi aplink, kėlė baimę ir siaubą. Sala – pilkoji zona, tik Liucija niekaip neįstengė prisiminti, kaip ji vadinas. Berods, Sala? Taip ir vadinosi?

Iš visų pasaulio žemynų į Salą keleivius plukdydavo mintys. Visi jie pabėgėliai. Bilieto kaina – po jūtis, kad žemė slays iš po kojų. Su tokiu bilietu čia atplaukdavo visų rasių, visų tautų ir visų tikėjimų ofisų darbuotojai, laiškanėšiai, padavėjai ir pamaldų patarnautojai, superžvaigždės ir pamišėliai, gatvių šlavėjai ir profesoriai, vargoninkai ir stoties girtuokliai, kenčiantys dėl padidėjusio cholesterolio ir žaliavalgiai, vienišiai ir daugiavaikės motinos – ištisos eilės visokiausio plauko žmonių čia plaukė per savo nerimo tamsą ištisomis virtinėmis, karštingai trokšdami tylos. Jie mintimis prisišvartuodavo Salos priplaukose ir pagaliau išlįsdavo iš sunkių savo minčių grandinių, kurios baisiai išvargino savo žvangesiu. Išlįsdavo iš savo minčių ir nusi-mesdavo išnaras, leisdami joms nuskęsti. Salos pakrantėje žmonės girdėdavo tik ošimą, neaiškų balta triukšmą, ir tai buvo jiems prarastas rojus. Tada jie visai nuogi ir pažeidžiami – juk neturėdami minčių jie nebejautė nerimo – pėdindavo smėlėtom pakrantėm kaip vienas kito šešėliai, pažvelgdavo į dangų, kartais prisidengdavo nuo saulės akis, vėjyje džiovindavos plaukus, ir tiek. Sala suteikdavo laikiną garantiją, kad pavyks sukaupti jėgas ir grįžus gyventi toliau kaip įprastai.

Saloje nebuvo jokių ligų ir jokių darbų. Čia atvykę neturėjo jokios atminties ir atgimdavo iš naujo kiekvieną akimirką. Mat sala jiems buvo atotrūkis nuo visų kasdienybės rūpesčių, kelionę jie vadindavo „prabanga pabėgti“. Ši savotiška „prabanga“, žinoma, įmanoma tik pačiais įtempčiausiais momentais: ne veltui kelionės bilieto kaina – praraja po kojomis.

Būna mėnesių, kai Saloje susirenka daugiau žmonių nei įprastai. Taip nutinka vykstant masiniams, daugybę likimų paliečiantiems įvykiams

– karui, perversmams, ligų protrūkiams, pandemijoms. Daugelis čia atvyksta prieš vidurnaktį, kai pasibaigus įtemptai dienai pagaliau atsigula į lovą, bet varginančios mintys niekaip neapleidžia. Jos šaukia juos į bekrasį nežinios okeaną kaip tos sirenos.

Vieną gegužės pabaigos rytą Liuciją pasiekė žinia, kad jos tėtis serga. Kamuoja kosulys, jis dūsta, bet atsisako vykti į testavimo punktą tikrintis. Jau porą mėnesių visais naujienu kanalais plūsta informacija apie naują virusą, kasdien pasiglemžiantį daugybę pasaulio gyventojų. Tėtis įsitikinęs, kad reikia pasikliauti Dievu, kad šioje beprotybėje tik jis sprendžia, kam gyventi ir mirti. Liucija tyliai, bet atkakliai kenčia tėvo užsispyrimą, jai užtenka kantrybės atsiliiepti į telefono skambučius, bet supranta, koks tolimas kelias iki ramybės, ar bent aiškumo.

Šitai Liucija suprato jau tada, kai tėvas įniko vaikščioti į mišką netoliese, o jai paštu atsiųsdavo ilgiausius sąrašus daiktų, kuriuos, žmonių pamestus, tą dieną pastebėdavo miške. Atsidariusi pašto dėžutę, Liucija ištraukdavo eilinį laišką nuo tėvo – kildama laiptais į penktą aukštą praplėsdavo voką, tarp pirštų gniauždavo apglamžyto popieriaus skiautę ir skaitydavo pieštuku pakeverzotą kažką panašaus į „Dukryt, užsirašiau dienos daiktus. Žmonės išmeta visokio gero. Pagalvok, gal ko reikia. Paskambink.“ Žemiau rikiuodavosi svarbusis sąrašas, kuris varijuodavo, nors pagrindiniai punktai beveik visada kartodavosi: šakos prakuroms, maišas, skardinė, laikraštis, švirkštas, degtinės butelis. Ne tokie dažni: kelnės, skardinė, kėdė, batas, kepurė, telefonas, centas, puspilnis cigarečių pakelis. Kelis kartus pasitaikę: ausinės, sofa, striukė, kuprinė, auskaras, banknotas. Liucija neatsakydavo į tėvo laiškus. Telefonu jis galėjo bendrauti visai normaliai, tik buvo svarbu neleisti kalbai pasisukti apie televiziją ar korumpuotą valdžią, siekiančią visus gyventojus susargdinti. Prieš penkiolika metų tėčiui nustatyta psichikos liga, pasireiškianti įkyriomis mintimis ir klaidingais įsitikinimais, Liucijai buvo tapusi tokia įprasta ir neatsiejama šeimos kasdienybės dalimi kaip vesti į lauką šunį. Priepuoliai tėčiui užėdavo retai, o aplinkiniams jis atrodė paprastas, geras

žmogus, gal kiek savotiškas, bet nepiktybiškas. Toks jis per eilę metų tapo ir Liucijos mamai – paprastas, geras žmogus, gal kiek savotiškas, bet nepiktybiškas to paties buto kaimynas, į kurio keistenybes ji nustojo kreipti dėmesį. Tiek mama, tiek Liucija seniai suprato, kad prieštaravimai ar pastangos atvesti tėtį į šviesų protą tik didina jo pasidarygėjimą pasauliu.

Todėl vienintelis įmanomas būdas Liucijai gyventi buvo tiesiog numoti ranka. Įsivaizduoti, kad kambaryje nėra jokio dramblio. Kad tėvų namai atrodo visai padoriai, kad tėvo kambarys nėra užgrūstas įvairiausiai sendaikčiais, rakandais ir paprasčiausiomis šiukšlėmis, kad į tokius namus negėda pasikviesti artimą draugą, galų gale partnerį, iškilus reikalui supažindinti jį su tėvais. Užėjusi į tėvų namus Liucija slampinėdavo tai šen, tai ten, vis žvilgčiodama į stirtas nešvarių daiktų, kurie niekada nebus panaudoti, kurių vienintelė kelionė turėjo būti kelionė į šiukšlyną ar perdirbimo stotį. Liucija nekaltino nei tėčio, nei mamos – gal ši ir neturi ramybės, juk niekuomet neįstengs priprasti prie tokios buities. Bet inercija stipresnė už pagiežą ar maištą. Be to, žmogus serga. Prieš metus jo ligos istoriją papildė nauja diagnozė – kompulsinis kaupimo sutrikimas, arba kaupimo manija.

Numoti ranka Liucijai sekėsi ilgus mėnesius. Slapčia ji nekeitė to miško ir tų namų, panėšėjančių į landynę. Stebėjosi, kaip po tuos kambarius nepradedda knibždėti pelės ar tarakonai. Tėtis tikrindavo šiukšliadėžę, ar ten nėra slapta išmestų jo daiktų. Aplankius dukrai, jis aprodydavo savo kambarį, pasididžiuodamas išvardindavo naujuosius savo daiktus. Visi jie jam buvo vienodai brangūs, nepriklausomai nuo jų tikrosios vertės, be to, visi gauti dykai, o tai tėčio mąstysenoje reiškė apsuktumą ir mokėjimą suktis. Liucija nekeitė tėčio žodžių „Maža ką, niekada nežinai, ko gali prireikti“, ir mamos kartojamos frazės „Neimk į galvą“. Bet užvis sunkiausia buvo atkentėti tėčio gyvenimo pamokas: „Parduotuvės tik bando tave apiplėšti. Daugelį dalykų gali rasti neišleisdamas nė cento“. Galbūt iš miško namo tempiamos kažkieno išmestos šiukšlės

Gegužės 16 d. Liucija gavo dar vieną laišką:

„Dukryt, dienos daiktai. Į parduotuvę bus negalima eit be kaukės. Paimsiu ir tau, gerai?

1. Butelis – 2 vienetai
2. Saga – 1
3. Kaukė – 3
4. Vyriškos kelnės, šiltos, 40 dydis, kaip tik mano dydis, bet gal tiktų ir tavo Jonui – 1

5. Supermarketo maišas, nedidelė skylė ties rankena – 1
6. Meškerės kotas, sulūžęs, bet pataisomas – 1

Paskambink, ką tau reikės atidėti.

Tėtis.“

Kaukės. Jis ėmė nešti namo žmonių panaudotas kaukes. Perskaičiusi šį laišką Liucija nustėro, o užlipusi į penktą aukštą pirmiausia puolė skambinti mamai. Ne todėl, kad jai reikėtų miške kažkieno išmetų kaukių, o bandydama išsiaiškinti tikrąją padėtį.

—Kas pas jus vyksta? Parašė man laišką, kad miške rado kaukes.

—Liucija, vaikeli, rado, tai rado, didelio čia daikto. Tėvą gi žinai. Aš tik džiaugiuosi, kad dar nepradėjo tempt iš ten senų baldų.

—Bet mama, tai pavojinga, įsivaizduok, o jeigu jos užkrėstos. Jis prie jų liečiasi ir turbūt dedasi ant veido.

—Nesigilinkim, čia jo reikalas, ką tu dabar padarysi.

—Prašau, bent tu save saugok.

—Saugausi, vaikeli. Maistą namo atveža kurjeris¹. Beveik nekeliu iš namų kojos. Ir tėvas manęs neužkrės, juk eina pasivaikščioti tik į mišką. O ten grynas oras, sveika. Ką jam daugiau veikti. O man dar geriau, nereikia namuose ištisai kartu trintis.

Šįkart Liucija nutraukė pokalbį neatsisveikinusi.

Visą vakarą jautėsi lyg nesava, tramdydama savąją įsiūtį ir baisią savigraužą dėl bejėgystės. Kai pagaliau susiruošė miegoti, galvoje sukosi baisesiai scenarijai: greitosios automobiliai, plaučių ventiliavimo aparatai, paguldytas ant pilvo tėvas arba mama, reanimacija, skambutis iš ligoninės „Blogos žinios. Deja, buvo per vėlu“. Liucija tą naktį ilgai vartėsi lovoje. Netikrino telefono, nežinojo, kiek valandų taip prabėgo. Verkė įsikniaubusi į pagalvę bijodama rytdienos, praradusi bet kokią kontrolę, žemei slystant iš po kojų, su vienintele mintimi galvoje – su pačiu blogiausiu tėvų likimų scenarijumi. Kai pagaliau nustojo tekėti ašaros, apdujusiu žvilgsniu įsispoksojo į lubas. Jose mirgėjo pavieniai šešėliai, krentantys nuo medžių už

1 Nuo pat pirmųjų karantino dienų Lietuvoje išpopuliarėjo maisto užsakymas į namus. Taip žmonės bandė išvengti viruso plitimo paviršiais, stengdavosi kuo mažiau patys lankytis parduotuvėse.

lango. Ir tas mirgėjimas ją įsupo kaip bangos. Ir galvoje pasigirdo švelnus vandenyno ošimas, gai-
vinantis baltas triukšmas. Pamažu akys ėmė merk-
tis. „Miegas – prabanga pabėgti iš tikrovės“, – tą
naktį tai buvo jos paskutinė mintis prieš sapną.

Greitai Liuciją įsupo šiluma, jos kūnas tapo be-
svoris lyg plūduras vandenyje. Kūnas atsišvartavo
nuo kranto – nuo baimės ir nerimo dėl tėvų gyvy-
bių, atsišvartavo nuo rūpesčių ir atitrūko į savus to-
lius. Tada Liucija išplaukė į Salą, kur buvo palaimin-
gai ramu. Jokių ligų. Jokių negandų. Šviesa. Tyla.

Mes, ryjantys savo uodegą

Esė

All the archaic, anachronistic forms are there ready to re-emerge, intact and timeless, like the viruses deep in the body. History has only wrenched itself from cyclical time to fall into the order of the recyclable.²

Jean Baudrillard

Kasdienis noras svaigintis mintimi, kad viskas kaip visada, viskas yra savo vietoje, šiandien yra taip pat, kaip ir bus rytoj – prabusti, nusiprausti, apsirengti, išgerti kavos, pavalgyti, nuo stalo paimti ištuštintą plastikinį jogurto indelį, nešti iki šiukšliadėžės, tiesi ranką išmesti, ir staiga akies krašteliu pastebėti, kad indelio dugne susirangiusi tūno gyvatė, ryjanti savo uodegą. Ji dovanoja tau klausimą, apie ką šis rytas, ir suleidžia aštrius dantukus tau į ranką, kad įsidėmėtum, jog šiandien viskas kitaip. Ji dovanoja tau painiavą. Iš tiesų tai jokia ne gyvatė, ryjanti savo uodegą, ne Uroboras, o plastiko perdirbimą žymintis simbolis, ratu besisukanti rodyklė, susirangiusi tavo rytinio jogurto indelyje. Ir nuo tos akimirkos tu visur matai Uroborą³.

Ir kaip anksčiau to nepastebėjai? Juk Uroboras – pati kasdieniškiausia, dažniausiai iš visų sutinkama mitologinė būtybė, kažin ar šiais laikais jį pranoktų kuri kita. Re-cycle. Įsuk ratą iš naujo. Nes „rato apskritimo pradžia ir pabaiga bendra“⁴, kaip rašė

2 Jean Baudrillard, *The Illusion of the End*, trans. Chris Turner. Stanford: Stanford University Press, 1994, p. 27.

3 Ouroboros, emblematic serpent of ancient Egypt and Greece represented with its tail in its mouth, continually devouring itself and being reborn from itself. A gnostic and alchemical symbol, Ouroboros expresses the unity of all things, material and spiritual, which never disappear but perpetually change form in an eternal cycle of destruction and re-creation. In the 19th century a vision of Ouroboros gave the German chemist August Kekule von Stradonitz the idea of linked carbon atoms forming the benzene ring. (*Encyclopaedia Britannica*)

4 45 fragmentas. Herakleitas. *Fragmentai*, vert. M. Adomėnas. Vilnius: Aidai, 1995, p. 90.

Herakleitas. Rodyklė – ant stiklo ir plastiko taros, alaus skardinių, konteineriuose, plakatuose ir edukacinėse reklamose – ji visad ryja savo uodegą.

Uroboras XXI amžiuje prabyla viduramžių alchemikų kalba, kuri niekad nebuvo mirusi. Šiandien mums kaip niekad būtina vienas medžiagas paversti kitomis, vienus daiktus perdirbti į kitus. Koks unikalus tikslas – individualus, bet visuotinis, kiekvieno iš mūsų atsakomybę paskirstantis bekraštėje globalioje minioje, leidžiantis joje ir visiškai ištirpti: jei nepatogu – užtildyti sąžinės balsą, jei pavargai – nuleisti rankas, prarasti užsidegimą ir ryžtą, jei tingi rūšiuoti – nusimesti šio įpročio jungą, išmesti rūšiavimo ritualą iš savo kasdienybės. Pažįstu žmonių, kurie plastikiniuose indeliuose jokio Uroboro nepastebi. Kaip nepastebime, jog mūsų kūnas turi griaučius, kol nelūžta koks kaulas. Jie sako, jog kasdienis rūšiavimas tebūtų jų bergždzios pastangos, nes korporacijos teršia aplinką nesuvokiamais mastais. Vieno žmogaus pastangos – don Kichoto kova su vėjo malūnais⁵. Tik šie „vėjo malūnai“ yra tikri, o ne įsivaizduojami, realūs ir keliantys temperatūros svyravimais, žemės drebbėjimais, rūšių išnykimu apčiuopiamą grėsmę rytdieną.

Uroboras XXI amžiuje simbolizuoja viltį. Jis savotiškai guodžia. Galėtum palyginti jį su archajišku pranašu, įsiveržusiu į šiuos laikus, bet pranašai dažniau skelbia apie pasaulio kataklizmus, o ne kasdienę ir lėtą tėkmę, kaip mes norėtume jį įsivaizduoti. Mes norėtume įsivaizduoti jį gerojai nuosaikesnį: jo skelbiama žinia – kartojimasis, tobulas cikliškumas, amžinybė, bet ir amžina dinamika, nuolatinis atgimimas ir išgijimas. Kosmoso, Žemės, gamtos. Uroboras – atsinaujinantys energijos ištekliai, kaip ir žmoguje atsinaujinantys jausmai ir mintys, kol neužgesusi gyvybė. Gal čia ir reikėtų ieškoti pasaulio tvermės ir tvarkos – atsispindinčio Dievo veido? Saulės šviesoje, vėjyje, jūrų bangavime, karštais kunkulais pokšničiuose požeminiuose vandenyse, augmenijos vešėjime, upių tekėjime, jų potvyniuose ir atoslūgiuose. Viskame, kas cirkuliuoja ir pats save atkuria. Mūsų platumose taip keičiasi metų laikai:

pavasaris, vasara, ruduo, žiema, ir vėl pavasarėja – visi keturi sezonai išauga vienas iš kito ir vienas kitame išnyksta. Daugelio šalių folklore pavasaris folklore siejamas su vaikyste, vasara – jaunyste, ruduo – branda, o žiema – senatve. O kas, jei vasara ateina per anksti? Jei dėl klimato kaitos jaunystė užgriūva ant tavo vaikystės, jei ruduo pasidaro beprotiškai trumpas ir spalį iškrinta sniegas? XXI amžius verčia kvestionuoti daugelį panašių praeities metaforų. Nenoriu užsiimti futurologija, bet mano kartai apskritai nesinori savo gyvenimo chronologiją lyginti su bet kokiais gamtos ciklais, nes ciklai mūsų laikais tampa sunkiai nuspėjami.

Bet ekologijoje yra daugybė ciklų ir save palaikančių sistemų – vandens, anglies ir azoto ciklai. Kiekvienas jų suka ratą skirtinguose gyvybės rezervuaruose – atmosferoje, vandenyne, augaluose. Visi šie ciklai yra tarpusavyje susiję ir yra savipakankami, visai kaip Uroboras. Uroboras yra ir pati gyvybė, išgyvenimo principas – organizmai skirtinguose mitybos grandinės lygmenyse yra priklausomi vieni nuo kitų, kad išgyventų. Plėšrūnas minta grobiu, o šis savo ruožtu – augalais ar kitais žemesniame mitybos grandinės lygmenyje esančiais organizmais. Kiekvienas organizmas gamtoje yra ir plėšrūnas, ir grobis – Žemė nuolat ryja savo uodegą, tačiau visada išlaiko pusiausvyrą. Žemės klimatas – taip pat sau uždara sistema, kurioje sąveikauja skirtingi veiksniai, bet išlaikoma santykinai stabili temperatūra. Uroboras sutrinka, jei sutrikdoma ciklo pusiausvyrą.

Tik dabarties žmogus nukrypsta į kraštutinius. Šiandien Uroboras – tai ir chaosas, įsisukęs į mūsų rūšies suręstą civilizaciją, laikotarpį po globalinių industrializacijos procesų, tarpstant vartojime ir gyvenant taip, tarsi neegzistuantų nei praeitis, nei ateitis. Dėl žmogaus veiklos atsiradęs Žemės klimato sistemos disbalansas sutrikdo daugelį gyvybę Žemėje palaikančių ciklų ir sistemų – vandens, anglies dioksido ir maisto grandinę. Tada Uroboras trenkia per Žemės rutulį savo uodega, ir supranti, kad koronaviruso pandemija tik išlikimo treniruotė, palyginti su tuo, ką atnešė ir atneš klimato kaita: prisimenu reportažus apie daugybę milžiniškų gaisrų JAV vakarinėje dalyje 2020 metais, kai kylantys dūmai pasiekė net Šiaurės Europą. Bet viskas tuo nesibaigė. Toliau – gaisrai Europoje: Turkijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Maltoje... Karščio bangos, oro tarša ir potvyniai – tai Uroboro uodegos kirčių sukeltas laikinas chaosas ar naujoji permanentinė tikrovė?

5 Don Kichoto kova su vėjo malūnais yra bene žymiausias epizodas Migelio de Servanteso romane „Išmoningasis hidalgas Don Kichotas iš La Mančos“. Pagrindinis herojus – tariamas riteris Don Kichotas leidžiasi į nuotykių ir kovos su blogiu kupiną kelionę. La Mančoje Don Kichotas išvysta kelis vėjo malūnus ir pamanęs, kad tai blogio galiūnai su didelėmis rankomis, beprasmiškai juos užpuola.

Ar 2002-ieji, kai nuo Antarktidos ledyninio šelfo atskilo vienas didžiausių ledkalnių, užfiksuotų rašytinėje žmonijos istorijoje (tas ledkalnis buvęs beveik dešimtadalio Lietuvos dydžio), bus viena svarbiausių datų antropoceno epochoje? Svarbi ne tiek įvykio mastu, kiek kaip simbolis. Jau dabar 2002-ieji vadinami „nuliniiais metais“, žyminčiais klimato kaitos padarinių pradžia. Galbūt uruboro žvynai – tai sugraduotas laikas, ir kai kurie jo žvynuotos odos lopinėliai jau negrįžtamai pažeisti. Todėl jis vis dažniau įnišęs tranko uodega ir spjaudosi ugnimi – tirpdančia ledynus ir deginančia iš-tisus miškus. Uroboras ant mano jogurto indelio yra ne tik perdirbimo simbolis, bet ir įspėjimas, kaip svarbu išlaikyti pusiausvyrą.

Sielių persikūnijimo kontoros darbuotojo monologas, užrašytas grafitiniu pieštuku kosmose koronaviruso pandemijos metais

Esė

Įvertinus rizikos faktorius, keista, kas jus paskatino šiemet katapultuoti į Žemę. Kai dega vertybiniai popieriai, krenta žmonės kaip lapai ir virš vandens skraido delfinai Venecijoje. Žodžiu, čia pas mus pakrikus pusiausvyra.

O dar kiti deda galvas, kad nieko nevyksta: kad pranešimai apie mirusiųjų rekordus tai gryniausios paistalai, dažnai girdėti žodis „konspiracija“. Neskubėkite. Mūsų reglamentas reikalauja jums tai išaiškinti. Visatos garsiakalbiai trimituoja, kad tarpdimensinis tiltas trupa, greit transmigracija taps neįmanoma, nes Žemė slysta iš homo sapiens rankų. Žmonės gyvena vienu ritmu – taršos, kuri veda į nyksmą, bet jiems gerai sekasi užsimiršti, taigi jūsų vietoje kiek palūkęčiau.

Ar gerai išgirdau, sakot, nebus geresnių laikų, ryžtatės gimti, nes norit pakeisti pasaulį? Sakot, pandemija įkvėpė? Delfinai delfinai, bet Kinijoje ženkliai pasikeitė oras. Naujajame Delyje, Indijoje, taip giedra nebuvo keliolika metų – dangus tapo mėlynas, tiesiogine prasme. Čia jūs neklystat. Labiau pasikliaujate skaičiais? Pačių smulkiausių kietųjų dalelių – smogo, smalkių, smulkiųjų dulkių – ore sumažėjo perpus. Taip pat ten 72 procentais nukrito azoto dioksido lygis. 88 procentų mažiau išleista anglies monoksido. Tokius duomenis surinko taršos stebėjimo stotys...

Sumažėjęs šiltnamio efektas – ar ne stebuklas? Ir kuo tikriausias! Būsiu atviras, šis žodis mane, šios kontoros darbuotoją, visada labai domino. Pirmiausia dėl to, kad stebuklu žmonės vadina

vaiko gimimą, arba mūsų klientų persikėlimą į žemiškus kūnus, tai vienas ir tas pats. Dar stebuklu kadaise vadino garo variklį. Tikras stebuklas tokios mašinos, sakydavo naujo tipo darbuotojai, diena iš dienos kartojantys vieną judesį, ir dar tūkstančiai tokių pat kaip jie įvairiuose pasaulio kampeliuose, tokių pat sraigtelių didžiulėje fabriku sistemoje. Televizorius – irgi stebuklas, nes žmonės iš kito pasaulio galo susirenka tavo kambaryje, pasakoja savo istorijas, o tu klausaisi. Stebuklu daugelis vadino ir telefono ryšį, tik šiuo atveju, kai tau pasakoja istorijas, gali ne tik klausyti, bet ir mainais papasakoti savo. Stebuklas – grįžti gyvam iš karo lauko, stebuklas – išsisukti nuo armijos, stebuklas – diena be karo. Bet ko jūs tikėjotės? Remiamės skaičiais.

Per daug stebuklų? Ar per mažai? Žemėje dabar toks amžius, kai laikinas taršos sumažėjimas yra didesnis stebuklas nei nauji dirbtinio intelekto pasiekimai ar kelionės į Marsą. Tikiuosi, nenutiks taip, kad kada nors nebeturėsiu darbo, paprasčiausiai nebebus ką dirbti, tada sėdėsiu vienas sau po žvaigždėtu dangum sukdamas cigaretę, iš tolo stebėsiu negyvą bevaisę Žemę, kur niekas seniai nebeauga, jos lėtą sukimąsi, ir prisiminsiu visus, nuo pat pradžių ten gyvenusius, prisiminsiu su liūdesiu, bet dar labiau – su nuostaba, kuri neleis atsipeikėti. Stebuklas, kaip jie sugebėjo viską taip sugadinti.

Taigi, jei jau nusprendėt pakeisti pasaulį, labai ryžtingas sprendimas. Sutartą dieną jums bus išduodamas naujo piliečio kūnas. Sugrįžkit ir vėl, jei dar dirbsime! Viso.

Suartėjimas per izoliaciją

Novelė

Daugelis žmonių teigia, kad karantino ir izoliacijos laikotarpis ne atskyrė, bet turėjo priešingą psichologinę poveikį – žmonėms padėjo atrasti tikrąsias vertybes ir suartino su šeimos nariais. Pakilę mirtingumo rodikliai tapo sukrečiančiu priminimu, koks trapus yra laikas. Pasibaigus karantinui norisi daugiau laiko praleisti su artimaisiais, juos labiau branginti.

Skambutis, durys atsidaro, užsidaro, ir štai, tavo kambario vidury dabar stovi basas berniukas, vilkintis pilkšva nudriskusia pižama, anksčiau kažkur jau matytas. Jis prieis prie žydinčios puansetijos, iš to supras, kad čia pat Kalėdos, ką tik praėjo arba netrukus ateis, ir jo žvilgsnį ilgam prikaustys vaizdas už tavo lango.

Šviesiame stačiakampyje, kuris žioji sienoje virš tavo lovos kaip nuolat kintantis paveikslas, šįkart atsiveria darželio kiemas, vaikų žaidimų aikštelė, bet iš to nesuprasi, kurie dabar metai, juk penkiamečiai išsimaudę sniege tuoj puola slėptis už medžių, kaipmat pradėję kitą žaidimą, neatlaposi lango ir nesusuksi, ei, vaikai, gal girdėjote, kelinti dabar metai, mes užsitarėme du tūkstančiai dvidešimtaisiais, ir mes, rytojaus rytą pakilę paties ilgiausio pokalbio, galbūt pirmo ir paskutinio šitokio ilgo pokalbio savo gyvenime, norėtume sužinoti, kur jis mus nunešė.

Basas berniukas spaudžia delne lango rankeną, bet ši nė nesujuda. Berniukas delnu brauko per stiklą, net oda įrausta, pasaulis už lango regis laike taip nutolęs, bet vis dar gerai pažįstamas, gali pagalvoti, jog tie vaikai ne užaugo, bet išsislapstė pabūgę. Per stiklą berniukas vis pliaukšteli delnu, ir pliaukšt, vienas vaikas pašoka ant suolo, pliaukšt, kitas neria į pavėsinę paskui dryžuotą katę, pro šal nubėga būrelis mergaičių, apačioje įžiūrime miniatiūrines jų kepures, pliaukšt, berniukas muša per savo atmintį, pliaukšt, ir prisimena, kaip šiuo keliu po balkonais bėgo ieškoti pamestos pirštinės, pliaukšt, dabar jo rankos paraudusios, visai kaip trijulės prie metalinių sūpynių, belapėm šakelėm jie kapsto išalusių žemę. Tačiau iš viso to nesuprasi, kurie dabar metai, nes tavo kambario langas nerodo švytinčių skaičių, datos ir laiko, tavo kambario langas yra paveldėtas iš tėčio, o jo iš močiutės, tačiau nėkart dar neskilęs nuo visų tų vaizdų,

kuriuos per jį stebėjo ankstesnės kartos. Niekada negali žinoti, ką tas langas transliuoja, nes, kad ir ką pamatysi, tai dar nebus įrodymas, jog šiandiena yra šiandiena. Čia, kambary, esi tu, ir čia, kambary, stovi basas berniukas su pižama, augęs sovietmečiu⁶, o ten toliau driekiasi visa kita, ten, iš kur tas berniukas atbėgo, dabar karantinas, nerimas, perpildytos ligoninės.

Visai galimas daiktas, kad apie tą vaizdą pro langą, žaidžiantį būrį vaikų, ne sykį girdėjai iš savo močiutės, kurios vaikai, vienas iš jų yra tavo tėtis, kaip tyčia pradėjo lankyti darželį: pastatas gal ir nebuvo kažkuo išskirtinis, tačiau būtent ten dirbo pačios bjauriausios auklėtojos, maža to, kad niekdarės kokių reta, dargi kasdien krepšiais išsinešdavo vaikams skirto maisto davinius, ir sutapk tu man šitaip. Nenuostabu, kad tavo močiutė, būdama pavyzdinga motina, kelis kartus per savaitę droždavo iki darželio tvoros patikrinti, kaip sūnums einasi. Nors apskritai bendram vaizdai pakako ir to, ką regėjo pro langą. Ir dabar tau tas vaizdas netyčia atgyja: regi iki žemės nukarusį vieną mėlyno šaliko galą, kitas vos laikosi už kapišono, atsivyniojęs atidengia tavo tėčio vaikišką kaklą, ir didžiulis nuogos odos plotas akimirksniu virsta pulsuojančia grupės auklėtės nuodėme, gal net gyva bėda, kai netrukus tą dvidešimtmetę merginą su prijuoste po striuke atsitiesti nuo smėlio dėžės priverčia čaižus tavo močiutės balsas, anuomet tavo močiutei dvidešimt dveji, tu vaikų neturi, o jos tokių metų abu jau žygiuodavo į darželį, kitoks tada buvo laikas.

Stebi, ir nė vieno iš jų negali atpažinti: nei savo močiutės, nei tėčio, jie ne mažiau nerealūs, kaip ir kiti veikėjai, seniai išsinėrę kaip gyvačiukai iš savo vaikiškų kūnų. Berniukas su pižama pasistiebia, kad geriau įžiūrėtų, kas vyksta, ir jo lūpomis tu girdi, kaip prieš pusę amžiaus tavo močiutė įsiveržia į žaidimų aikštelę ir sako, radau čia tapetų namie užsilikusių, norėjau atnešti, kad būtų ant ko mažiukams papiešt, ir ką gi tu sau galvoji, gi žiūriu, maniškio nosis iki žemės bėga, ir taip iš kosulio neišeinam, tai viskas aišku, kur tau nekosės šitaip išleistas, ką jūs sau mąstot, akla aš ar ką, kokie žmonės čia pasisamdę, su kibirais ir padėklais kaip įkirptos lakstot, tai sriubos *tiuda siuda*⁷, tai

kokios bandelės, tiktai vaikai paskutinėj vietoj, visi kaimynai jau šneka, valdžią iškviesim jums vieną kartą, prakontroliuos, tai žinosit, kaip nuogus po lauką ganyt, atsirado višta, o po kiek laiko višta niekam per daug nežinant patapo ir tėčio pamote.

Tu paklausi berniuko, ar girdi, kas vyksta toliau, ar mato. Auklytė, jis sako, ginasi tavo močiutei, kad maisto nė karto nėra pavogusi⁸, nes jai dar nėra nė dvidešimt ir dar neturi, kam jį parnešti, bet štai kita šeimninė taip daro kasdien, pas ją namie keturios burnos, iš pradžių vagiliavo slapčia, bet greitai ėmė tampytis viską, kas telpa, namo su tais pačiais puodais, kad nereikėtų kelis kartus plauti skirtingų indų. Kai apie tai sužinojo darželio vedėja, tavo močiutei toliau dievagojos auklytė, tai šeimninkei nieko dėl to nenutiko, viso labo vedėja paprašė jos vogti slapčia, užuot laksčius skersai išilgai per kiemą, kur mato tokios kaip jūs, nes ta šeimninke, neapsimeskit, kad nepažįstat, iš to paties penkiaaukščio. Auklytė pridūrė, o gal pasigyrė, kad kam jai vogti, jei tėvų pasitaiko dosnių, ypač vyrų, tokių kaip jūsiškis, kad gavus yra rankinuką, bananų, žirnelių ir kito gero. Dar ji prisiminė antrą situaciją praeitą žiemą, gruodžio ar sausio mėnesį, oras lauke kaip dabar, tik apie šią nutylėjo: per pietų miegą išėjo savais keliais, tikriausiai į vyrų medžioklę, tyčia palikusi visą darželinukų grupę miegoti prie atviro lango, kad vaikai peršaltų ir susirgtų, ir kitas savaitės dienas neateitų. Taigi, tavo močiutė, be abejo, perkando tai, kas liko neištarta, nes pavyzdingos motinos, žmonos geba skaityti tokių pasikėlusių didžiausių mintis, ir ne šiaip sau, o tam, kad po daugelio metų laike atsivertų plyšys, kai basas berniukas pilkšva pižama užsuks pas tave į svečius ir papasakos, kaip išsiskyrė tavo seneliai. Po ilgų nesimatymo mėnesių langas bus liukas į praeitį, jūs pagaliau kalbėsitės, ir tau staiga paaiškės, kodėl jo gyvenimas pilkšvas kaip ta pižama. Iki šiol, kol turėjom šimtus reikalų, tam vis trūkdavo laiko.

Tik dabar, taip, dabar pagaliau tu atsimeni, kur esi matęs berniuką, dabar švelniai glostantį raudonus per kurjerių tarnybą mamos tau atsiųstos gėlės žiedus. Iki šiol nežinojai, ir tėtis norėtų tau viską papasakot pats, bet jį sutikai, kai snigo, tą dieną darželio kieme įnirtingai gaudei dryžuotą katę,

6 Ilgiausią laikotarpį Lietuva buvo okupuota Sovietų Sąjungos 1944–1990 m.

7 Pirmyn, atgal (liet.)

8 Sovietmečiu buvo prekių deficitas, o maisto produktų ar kitų gaminių vagimas iš darbo vietos buvo gana įprasta praktika, nes žmonėms visko stigo.

nieko aplink nematei, bet tada į grupę atėjo naujokas, kuris užuot žaidęs vien kūkčiojo. Apkabinai jį ir drauge pravirkai. Viskas truputį priminė šiandieną, bet iš to nesuprasi, kurie metai buvo tada, o kurie dabar.

Kai praėjus daug laiko apkabini savo tėtį, po ilgų nesimatymo mėnesių virtusių basu berniuku, regis, jo širdis suminkštėjo keliomis dešimtimis metų, ir sėdit abu kaip vaikai ir abiem kartu byra ašaros. Tik šįkart tavo tėčio negėdina grupės auklėtoja, nesišaipto vaikai, nesako gėda pelėda, kaip tau negėda verkšlenti, ir nuo rytojaus tavo namuos nebus visiems uždrausta verkti. Nes kažkada, jei gerklėje sukildavo gumulas, tai nuryk, išskyrus kartą, po geros savaitės, kai auklėtoja pranešė, kad mirė Chruščiovas⁹, ką tik mirė puikus vadovas, taigi tą dieną jau buvo uždrausta juoktis, visi turėjo liūdėti.

Ir mes tada kartu su bendraamžiais penkiamečiais susėdę privalomoje tyloje klausėmės galingų sirenų iš lauko, ir aš iš paskutiniųjų bandžiau surežisuoti savyje liūdesį. O dabar tai ką tu, nėra čia ko lygint, geri laikai, neskaitant šitos pandemijos. Tėti, bet kartais atrodo, kad viskas per greitai plaukia ir mes viską per greit užmirštame, nes amžinai trūksta laiko, ryšys trūkinėja, kažkas jį nuolat pertraukia, veriasi spragos, tu pagalvojai, aš taip ilgai nežinojau ir visko tiek užmiršau, o tu prisimeni, bet nenori man kvaršinti galvą.

Šiandien jis liks nakvoti tavo kambaryje, nes dėl pandemijos šventiniu laikotarpiu tarp Lietuvos savivaldybių naktį ribojamas eismas. Jam, tiesa, vis dar sunku suvokti, kaipgi tu gyveni be televizoriaus, bet jis greit apsiras.

Ir priėjęs prie savo vaikystės kambario lango, nustebęs, kiek daug dalykų anksčiau tau nerasdavo laiko ir progos papasakoti.

9 Nikita Sergejevičius Chruščiovas (1894 m. balandžio 15 d. – 1971 m. rugsėjo 11 d.) 1953–1964 m. buvo Sovietų Sąjungos komunistų partijos pirmasis sekretorius, 1958–1964 m. – šalies Ministrų tarybos pirmininkas.

Tris kartus kovas: 2020 – 2021 – 2022

Dienoraštis / autofikcija

2020 m. kovo 16 d.

Šiandien Lietuvoje oficialiai įsigaliojo karantinas. Dar viena diena namie. Pradėjau galvoti, ar sunku bus dviem žmonėms taip ilgai išbūti viename kambaryje – nuo ryto iki vakaro – be konfliktų ar bent dalinio vienas kito erdvės suvaržymo, kaip seksis iš namų dirbti. Baigiasi ir mūsų nuomos sutartis.

Kalbėjau su mama – poliklinikoje gydytojai gavo tik po vieną vienkartinį respiratorių, kurį turi naudoti tik būtiniausiu atveju, nes antro, kaip pranešta, artimiausiu metu tikriausiai nebegaus, administracija teigia, kad nepriklauso ir kol kas sudėtinga įsigyti. Keli pacientai tyčiojosi iš gydytojų, kad šie tiki koronaviruso egzistavimu, kitaip tariant – tiki per žinias vyriausybės skleidžiama propaganda...

Tėtis negali grįžti iš Vengrijos – skrydis atšauktas. Nors ir pats jis nusiteikęs, kad geriau likti Vengrijoje nei laukti oro uoste, o grįžus į Lietuvą izoliuotis – tam reikalui jam tektų Vilniuje dviem savaitėms išsinuomoti vieno kambario butą.

Praėjo kiek mažiau nei mėnuo gyvenimo su virusu, ir per tą laiką tapo akivaizdu, kiek daug dalykų nejučia prarado svarbą ir tūrį, emociškai prasme įslydo į atminties plyšį. Šiandien jaučiuosi keistai – atrodo, diena ilga, bet laikas greit išgaruoja. Dienos ritmas, kuris ir anksčiau jau buvo gana padrikas, dabar dar labiau išsibalansavo, nes viena akimi visada seki „išorinio pasaulio“ įvykius, naujausias žinias ir viruso prognozes. Šiandien pirmadienis, užsisakėme į namus maisto prekių, bet jas atveš tik penktadienį. Norėjos skūstis, kodėl tik penktadienį, bet sukilo juokas – juk nepradėsime verkšlenti, kad kelias dienas teks išgyventi be sūrio. Žodžiu, viskas gana gerai.

2021 m. kovo 16 d. (po 1 metų)

Panašu, kad gausime banko paskolą ir kraustysimės į naujus namus. Šiandien banke užpildėme visus dokumentus, jokių problemų nekylo. Kaip supratau, geresnes sąlygas gauti paskolą turi susituokę žmonės be vaikų su kuo aukštesniu išsilavinimu, taigi magistro diplomai išėjo į naudą, o apie dukrytę, kuri greitai atkeliaus į pasaulį, nieko nesakė. Po tokios netikėtos sėkmės ėjome į kavinę.

2022 m. kovo 16 d. (po 2 metų)

Šiandien bibliotekoje vyko mano išverstos knygos pristatymas. Renginį organizavo Sakartvelo kultūros centras, po renginio buvo gausių vaišių. Gavome kvietimą atvykti į literatūros festivalį Tbilisyje šį rudenį. Kol kas viskas atrodo miglota. Važiuočiau su Dominyku, tik dukrytę paliktume su močiute.

2020 m. kovo 19 d.

Jei niekas nesikeis, karantino metu dirbsime dvi-
gubai daugiau nei eidami į paskaitas. Be to, nega-
lime gauti knygų, nes šiuo metu kiekvieną kny-
gą universiteto bibliotekoje privaloma apipurkšti
dezinfekciniu skysčiu – taip stabdo viruso pliti-
mą. Todėl rašydami magistrinius darbus galime
išsinešti tik ribotą skaičių knygų su darbo vado-
vo rašytiniu sutikimu. Poliklinikoje mamai labai
pavargsta nuo skambučių. Tad šiomis dienomis
mažai susirašom ir susiskambinam.

2021 m. kovo 19 d. (po 1 metų)

Vis dažniau sugrįžtu prie minties, jog savastis pa-
naši į vidinę intuiciją. Tai tam tikras nuoseklus
kelias, kuris galėtų apsieiti be blaškymųsi ir koli-
zijų. Tačiau taip kyla pavojus save pernelyg apsiri-
boti, apsistatyti sienomis, kurios trukdo pažvelgti,
kas vyksta už menamos asmeninės tikrovės. „Visi
žmonės skirtingi“. Jeigu tokie skirtingi, ar verta
eksplikuoti vidinę tiesą? Ir kur ta riba – kuri ištara
yra lūžinė? Iki kokios ribos kalbėti verta, o kada
nebereikia tęsti, kad netaptum juokingas, lyg cirke
dviratį minantis liūtas?

2022 m. kovo 19 d. (po 2 metų)

Parašiau kelioms mokykloms Ispanijoje dėl prak-
tikos lietuvių mokykloje. Tai visiška desperacija,
bet dabar kiekviena diena yra persmelkta neri-
mo ir siaubo, prabundu ir užmiegu su naujieno-
mis iš Ukrainos. Kasdien seku skrydžių bilietus.
Vaizduotė gimdo scenarijus, kaip su kūdikiu bė-
game slėptis į rūsį, kaip reikia sėdėti tyliai, bet ji
verkia, o mes negalime išeiti, kaip kaimynas šaukia
„Užtildyk vaiką“... Vilniuje nėra jokių specialių slėp-
tuvių. Įmanoma slėptis bažnyčių požemiuose, bet
oro pavojaus atveju trise nespėtume iki ten nubėgti.

2020 m. kovo 20 d.

Rašyti akademinius darbus atrodo beprasmiška.
Rankraščių skyriuje, kurio dokumentus iš saugy-
klų galima peržiūrėti tik vietoje, skaitydavau pa-
pildomą literatūrą magistriniam darbui. Tačiau
dabar to daryti nebegaliu, taigi dalis darbui rei-
kalingų šaltinių apskritai nebeprieinami.

Perskaičius kai kuriuos elektronius laiškus atro-
do, kad neiti iš namų per karantiną reiškia pripa-
žinti, kad leidiesi būti manipuluojamas: „Linkiu
kovoti ne vien su fiziniu, bet ir su psichologiniu
virusu“. Gal labiausiai ir liūdina tai, kad karantino
tikrovė darosi šizofreniška: klysti tada, jei laikaisi
taisyklių, pritampi – jei nesilaikai.

2021 m. kovo 20 d. (po 1 metų)

Važiavau į kliniką atlikti tyrimų. Ultragarso rezul-
tatai geri, rugsėjo mėnesį turėsime mergytę.

2022 m. kovo 20 d. (po 2 metų)

Paskelbta, kad jau daugiau nei 10 milijonų ukrai-
niečių paliko savo namus ir tai tapo didžiausia pa-
bėgėlių krize šiuolaikinėje istorijoje. Taip pat nuo
Rusijos invazijos pradžios Rusiją paliko apie 800
000 piliečių, sukeldami didžiausią emigracijos
bangą po 1917 m. bolševikų revoliucijos.

2020 m. kovo 22 d.

Šiandien nebloga diena – gaminome sušius. Maži džiaugsmi. Net keista, kad šį užsiėmimą prisiminėme po tokios ilgos pertraukos. Jei ne karantinas, tokiais dalykais laisvadienį tikrai neužsiimtume, greičiau jau eitume į barą. Be to, šiandien užsirašiau savanoriauti Nacionaliniame visuomenės sveikatos centre.

2021 m. kovo 22 d. (po 1 metų)

Pirmą kartą pajutau vaikelio judesius! Parašiau dukrytei eilėrašį.

NAME

I imagine you not like a growing thread
putting on flesh until the X-rays pick it up,
and not like a little red fish in a crystal bowl –

can it be that you're a miracle
(I always hear this word),
not a real one, but as if, as if it were
a question of belief

the belief or knowledge that you are
an independent
heart's pulse, viscous dust quickened
by lightning

it's not for nothing that we are named
after cycles, after
wild grasses and trees
(that which turns in a circle, repeats,
returning without purpose, surpassing
all miracles) –

girl's names of rue and bird-cherry,
chamomile, fir and linden,
of storms and mists, mornings,
dawns and sunshine

a flash of greening leaves and a sun-truth –
the even flow of reality
on the other side of miracles

2022 m. kovo 22 d. (po 2 metų)

Dvidešimt septintoji karo Ukrainoje diena. Putino pakalikas režisierius Nikita Michalkovas pareiškė,

kad Ukraina ir JAV užkrėtė paukščius virusais, nes siekė išnaikinti rusus. Neseniai tokį patį kliedesį oficialiai paskelbė Rusijos gynybos ministerijos informacinio štabo vadovas, generolas Konašenkov. Tik neaišku, kaip virusais apkrėsti paukščiai būtų skridę tik viena kryptimi ir užkrėtę virusais išskirtinai rusus... Jau pradėta virš 2000 tyrimų dėl rusų karių vykdomų nusikaltimų, tarp kurių – ne tik suaugusių, bet ir vaikų prievartavimai ir žmogžudystės. Kaip aš jų nekenčiu!

2020 m. kovo 31 d.

Kai net nueiti į parduotuvę pasidarė iššūkis, kai kurie dėstytojai, koordinuojantys studijų procesą, vis siunčia laiškus, kuriuose primenama, kad „rašytume“, kad „terminai nesikeičia“. Motyvacija visiškai dingo. Užsiregistravau į antrą savanorystės programą, bet kol kas negaunu jokių žinių. Galbūt tomis savanorystėmis tik bandau nukreipti dėmesį nuo darbų, kuriuos tikrai turiu atlikti, o ne iš tiesų padėti koordinuoti koronaviruso valdymą?

Šiandien telefonu virš valandos kalbėjau su močiute. Tas pokalbis suteikė stiprybės, grąžino prie tikrų dalykų. Su ja kalbėti visada ir linksma, ir liūdna. Močiutė tikisi rasti spintoje užsilikusių senų medicininių kaukių, nes jų vis dar neįmanoma įsigyti.

2021 m. kovo 31 d. (po 1 metų)

Taip norėčiau nuvažiuoti prie jūros ir daug ką apmąstyti. Dabartis reikalauja didesnio organizuotumo nei anksčiau, ir aš suprantu, kad įvyko esminių pokyčių, prie kurių reikia priprasti, naujai save suvokti.

2022 m. kovo 31 d. (po 2 metų)

Dabar, vartydama savo ankstesnių metų dienoraščius, galvoju, kaip daug dalykų pasikeitė. Kokia trapi yra kasdienė laimė, kaip svarbu ją branginti. Dienos be karo yra laimės dienos, jos mums duodamos dykai, lyg iš dangaus krentanti mana arba brangakmeniai, kuriuos tereikia susirinkti. Įvertinti tai, ką turi. Kiekviena diena, kai po tavo langais nekrenta bombos ir visi artimieji sveiki. Kiekviena diena, kai neturi bėgti iš namų ar slėptis. Kiekviena diena, kai užtenka vandens ir maisto, kai visi šeimos nariai yra drauge. Anksčiau maniau, kad skaudžiausias išgyventas įvykis mūsų kartai bus koronaviruso pandemija, tačiau viskas taip greitai pasikeitė. Tikėjomės,

kad nuslūgus virusui atsigriebsime – keliausime, džiaugsimės gyvenimu, išnaudosime kiekvieną dieną. Nepraėjo nė dveji metai, ir dabar Ukraina kovoja už visos Europos laisvę. Gyvenimas yra keistas ir nenuspėjamas. Ir kiek daug dalykų karo kontekste praranda reikšmę – kadaise vykusios smulkmenos, kurios atrodė kaip didelės dramos, dabar kelia juoką. Pastarieji keleri metai yra neįkainojama pamoka apie laiką ir gyvenimo vertę.

IŠSILAISVINIMAS iš apribojimų meno, kultūros ir politikos srityse Europoje ir Afrikoje

DECONFINING – tai plataus masto bendradarbiavimo projektas, kuriuo siekiama sukurti geresnius ir teisingesnius kultūrinius ryšius tarp Europos ir Afrikos, sukuriant tvarų pavyzdinį bendradarbiavimo modelį.

Remiantis glaudžiu abiejų žemynų bendradarbiavimu ir jų kultūros sostinių programų integracija, šis projektas suburia abiejų žemynų kultūros specialistus, politikos formuotojus, atlikėjus, medijų ir (arba) vaizdo menininkus, vietos universitetus ir auditorijas, kad ištirtų ir parodytų naujus tarpžemyninio meninio ir kultūrinio (politinio) bendradarbiavimo būdus ir prisidėtų prie apribojimų modelių supratimo iš įvairių perspektyvų tarpžemyniniu požiūriu.

Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

IŠSILAISVINIMAS iš apribojimų meno, kultūros ir politikos srityse Europoje ir Afrikoje